

Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord

Sisukord

1. Mõisted	3
1.1. Uurimistöö	3
1.2. Praktiline töö.....	3
2. Üldsätted	4
2.1. Uurimistöö/praktilise töö teema valimine ja kinnitamine	4
2.2. Uurimis- ja praktilise töö keel	4
2.3. Uurimis- ja praktilise töö valmimise protsess	4
2.4. Juhendaja ülesanded	5
2.5. Õppija ülesanded ja vastutus	5
3. Nõuded uurimis- ja praktilise töö sisule ning vormistusele.....	6
3.1. Uurimistöö.....	6
3.2. Praktiline töö.....	7
3.3. Töö erinevad osad.....	7
3.4. Vormistamine	11
4. Uurimis- ja praktilise töö retsenseerimine	16
5. Uurimistöö/praktilise töö esitamine ja kaitsmine.....	17
5.1. Ajakava.....	17
5.2. Uurimis- ja praktiliste tööde kaitsmine	17
6. Uurimistöö/praktilise töö hindamine	19
Lisad	20
LISA 1. Tiitelleht (näidis)	20
LISA 2. Sisukord (näidis).....	21

LISA 3. Võõrkeelne resüme (näidis)	22
LISA 4. Tabel, joonis ja pilt tekstis (näidis)	23
LISA 5. Kasutatud allikad (näidis).....	24

1. Mõisted

Uurimistöö ja praktilise töö koostamise eesmärgid lähtuvad haridus – ja teadusministri määrusest nr 62/12.10.2011.

1.1. Uurimistöö

Uurimistöö on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames ettevalmistatud kirjalik töö. Uurimistöö on iseseisvalt planeeritud, läbi viidud ja kirjalikult vormistatud töö, mis vastab teaduslikele töödele esitatavatele nõuetele. Uurimistöö kajastab õpilase uurimistulemusi ja seisukohti ning ei piirdu üksnes refereerimisega. Töö võib lähtuvalt teemast olla referatiivse iseloomuga, kui toetub vähemalt viiele (5) allikale, sisaldab võrdlust ning õpilase omapoolset analüüsi ja arutlust. Õpilase uurimistöö põhieesmärkideks on kirjandusega töötamise, andmete kogumise ja analüüsimise ning teadusliku töö vormistamise kogemuse saamine. Uurimistööd tegeval õpilasel on juhendaja, kes suunab õpilast töö valmimise käigus ning jälgib töö vastavust uurimistööle esitatavatele nõuetele.

1.2. Praktiline töö

Praktiline töö on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames loodud teos, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal või projekt ja selle kirjalik ülevaade. Kirjalik osa sisaldab:

1. Allikatel põhinevat teoreetilist osa
2. Töö vajalikkuse ja eesmärkide põhjendust
3. Töö planeerimise, tööprotsessi ja töö tulemuse kirjeldust.

2. Üldsätted

2.1. Uurimistöö/praktilise töö teema valimine ja kinnitamine

- 2.1.1. Uurimistöö/praktilise töö (edaspidi UPT) teema valivad G3 taseme õpilased kooskõlastatult juhendajaga I õppetsükli jooksul. Juhendaja nõusolekul võib UPT teema valida ka G2 taseme osalise õppekoormusega õpilane.
- 2.1.2. Õpilane esitab paber kandjal kirjaliku avalduse, millel on UPT teema ning teema valiku põhjendus ja juhendaja nõusolekut kinnitav allkiri, kooli õppealajuhatajale hiljemalt esimese õppetsükli arvestuste nädala lõpuks. Valitud teemat üldjuhul samal aastal muuta ei saa.
- 2.1.3. Kui õpilane asub kooli õppima pärast I õppetsükli lõppu, ei ole võimalik jooksval õppeaastal UPT teemat valida ja tööd kaitsta. Gümnaasiumi lõpetamisel arvestatakse eelnevas koolis kaitstud ja dokumentaalselt tõestatud uurimis- või praktilist tööd.

2.2. Uurimis- ja praktilise töö keel

- 2.2.1. Uurimistöö/praktiline töö kirjutatakse üldjuhul eesti keeles. Uurimistöös kasutatakse autori puhul umbisikulist vormi, praktilises töös võib töö käigu kirjeldamisel kasutada ka „mina“ vormi.
- 2.2.2. Õpilane, kelle emakeel on vene keel, võib sobiva teema kooskõlastamisel teha töö emakeeles.
- 2.2.3. Uurimistöö/praktilise töö võib kirjutada ühes koolis õpetatavatest võõrkeeltest, kui teema seda tingib.

2.3. Uurimis- ja praktilise töö valmimise protsess

- 2.3.1. Kursus „Uurimistöö alused“ annab kvaliteetse töö koostamiseks vajalikud teadmised ja oskused.
- 2.3.2. Uurimistöö/praktiline töö valmib pidevas koostöös juhendajaga. Juhendaja ja õpilase koostöö (kokkulepitud kohtumised, tagasiside jne) fikseeritakse ettenähtud vormis. Õppija, kes ei pea kinni kokkulepetest ja protseduurireeglitest, ei saa jooksval õppeaastal uurimistööd/praktilist tööd kaitsta.
- 2.3.3. Tööde kaitsmine toimub direktori käskkirjaga kinnitatud plaani alusel.

2.4. Juhendaja ülesanded

Juhendaja tegevused uurimistöö valmimiseks:

- 2.4.1. õppijale üldiste juhiste andmine töö koostamiseks,
- 2.4.2. esmaste kasutatavate allikate soovitamine õppijale,
- 2.4.3. õppija informeerimine tähtaegadest,
- 2.4.4. tehtud töö üle vaatamine ja tagasiside andmine,
- 2.4.5. töö edenemise protsessi jälgimine, mille fikseerib ettenähtud vormis.

2.5. Õppija ülesanded ja vastutus

Õppija tegevused ja vastutus uurimis- või praktilise töö koostamisel:

- 2.5.1. teema õigeaegne valimine ja sellekohase avalduse täitmine,
- 2.5.2. uurimistöö/praktilise töö projekti, ajakava ja kirjanduse ülevaate õigeaegne esitamine uurimistöö kursuse õpetajale ja juhendajale,
- 2.5.3. töö valmimisel eetiliste normide jälgimine ja plagiaadist hoidumine,
- 2.5.4. kokkulepitud tähtaegadest kinnipidamine juhendajale töö esitamisel,
- 2.5.5. töö vormistamine vastavalt juhendile,
- 2.5.6. töö esitamine kaitsmiseks vastavalt juhendile.

3. Nõuded uurimis- ja praktilise töö sisule ning vormistusele

3.1. Uurimistöö

Uurimistöö peab sisaldama ülevaadet antud teema käsitlemisest teiste autorite poolt. Samas on uurimistöö autori iseseisev ja põhjendatud käsitus, milles peab ta välja tooma kindlasti midagi uut.

Uurimistöö metoodika ning õpilase originaalse panuse maht on õppeaineti erinevad, mille töö koostaja kooskõlastab juhendajaga. Uurimistööga tõestab õpilane, et suudab olemasolevat materjali analüüsida ning teha selle põhjal järeldusi.

Uurimistöö seisneb õpilase seisukoha või arvamuse esitamises hüpoteesina ning sellele toetuse ja põhjenduste väljatoomises. Uurimistöö võib olla teostatud meeskonnatöona. Iga õpilase panus peab olema selgelt eristatav.

Uurimistöö vormistatakse vastavalt Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumis välja töötatud vormistamisnõuetele. Põhimõtteliselt on erinevate koolide/teadusasutuste vormistusnõuded sarnased, kuid nüansiliste erinevuste tõttu on oluline lähtuda selle asutuse vormistusjuhendist, kuhu töö esitatakse. TTG-s uurimistöö vormistamise nõuded on toodud käesolevas juhendis.

Uurimistöö kirjalik esitus koosneb kindlatest osadest. Juhendis esitatud järgnevusest tuleb kinni pidada. Teatavad erisused ülesehituses võivad olla seotud aine spetsiifikaga, mis kooskõlastatakse juhendajaga.

Reeglina on uurimistöö üles ehitatud järgnevalt:

1. Tiitelleht
2. Sisukord
3. Sissejuhatus
4. Teoreetiline osa
5. Uurimuslik osa (metoodika, tulemused, arutelu)
6. Kokkuvõte
7. Võõrkeelne resüme
8. Kasutatud allikad
9. Lisad (vajadusel)

3.2. Praktiline töö

Praktiline töö on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames loodud teos, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal või projekt ja selle kirjalik kokkuvõte. Praktiline töö võib lähtuda kooli õppekavast või olla seotud õppija igapäevaelu ja -tööga. Praktiline töö võib olla teostatud meeskonnatöona. Iga õpilase panus peab olema selgelt eristatav.

Praktilise töö teostusega seotud kulud kannab õpilane.

Praktiline töö koosneb valminud objektist ja kirjalikust ülevaatest. Kirjalikus osas antakse ülevaade teoreetilisest taustast, esitatakse töö valmimise plaan (etapid ja ajakava), vajalikud materjalid ja nende hulk (vajadusel ka töö teostamise eelarve) ning töövahendid. Praktilise töö teoreetiline taust peab tuginema vähemalt viiele allikale, mis on esitatud kasutatud allikate loendis.

Tööprotsessi kirjeldust täiendavad fotod võivad olla paigutatud nii töö teksti kui ka lisadesse. Töö lõpptulemus või sellekohased pildid peavad olema esitatud kirjalikus ülevaate lisades (nt pildid valminud objektist, näitusest, tõlgitud ja algne tekst, valminud luuletused jne).

Praktilise töö kirjaliku osa ülesehitus:

1. Tiitelleht
2. Sisukord
3. Sissejuhatus
4. Teoreetiline osa
5. Töö teostamise plaan ja/või tööprotsessi kirjeldus, tulemus(ed)
6. Kokkuvõte
7. Võõrkeelne resüme
8. Kasutatud allikad
9. Lisad (vajadusel)

Praktilise töö tulemust esitletakse kaitsmisel või kaitsmisele eelnevalt komisjoni ees.

3.3. Töö erinevad osad

3.3.1 Tiitelleht

Tiitelleht on töö esimene lehekülg. Tiitellehel peavad olema välja toodud:

- a) õppeasutuse nimi,
- b) koostaja ees- ja perekonnanimi,
- c) töö pealkiri, töö iseloom – uurimistöö (või praktiline töö),
- d) juhendaja ees- ja perekonnanimi
- e) töö valmimise koht ja aasta.

Punkti tiitellehel ei kasutata. Leheküljenumbrit tiitellehele ei panda. Tiitellehte näidis on juhendi lisas (lisa nr 1).

3.3.2 Sisukord

Sisukord hõlmab endas kõigi üksikute alajaotuste täielikke pealkirju koos leheküljenumbritega. Sisukorra liigendus pealkirjadeks ja alapealkirjadeks peab vastama töös kasutatud liigendusele. Sisukorra koostamisel kasutatakse tekstitöötlusprogrammi. Sisukord ei sisalda rida „Sisukord lk 2”. Sisukorra näidis on juhendi lisas (lisa nr 2).

3.3.3 Sissejuhatus

Sissejuhatuses peaks olema välja toodud teema valiku põhjendus – miks selline teema on valitud, uurimisprobleem, uurimisobjekt(id), töö eesmärk, hüpotees(id) ning ülevaade töö alaosadeks jaotamise põhimõtetest. Kui sissejuhatuses esitatakse teiste autorite väiteid, peavad need olema viidatud. Praktilise töö kirjalik osa avab töö tausta, lähtealuseid ja eesmärke ning kirjeldab töö aktuaalsust, tööprotsessi ja töö tulemust.

Sissejuhatuses esimene lõik on tavaliselt mõeldud lugejas huvi äratamiseks. Seal tuuakse välja põhjused, miks antud uurimisküsimused autorit huvitama hakkasid ning miks võiks teema käsitus olla kasulik ning huvitada ka laiemat üldsust. Kirja tuleb see panna lühidalt, kuid soovituslikult nii, et see veenaks ka lugejat.

Sissejuhatuses lõpus sõnastatakse üksikasjalikult töö eesmärgid, nendeni jõudmise meetoodika ja hüpoteesid. Kui autor soovib töö valmimisega seoses kedagi tänada, on seda sobilik teha sissejuhatuses lõpus.

Uurimistöö/praktilise töö sissejuhatuses pikkus ei tohiks ületada kahte lehekülge.

3.3.4 Töö teoreetiline osa

Töö teoreetiline osa sisaldab ülevaadet uuritava probleemi või praktilise väljundiga seotud varem ilmunud allikatest. Teoreetilises osas esitatud faktid ja seisukohad peavad olema korrektselt viidatud. Üldiselt teadaolevaid fakte ei viidata. Viitamise vormistamise nõuded on esitatud käesolevas juhendis p 3.4.4.

3.3.5 Uurimuslik osa: kasutatud metoodika, autori töö tulemused ja arutelu

Kasutatud metoodika osas kirjeldatakse ja põhjendatakse uurimistöös kasutatud materjali kogumise ja analüüsimise meetodeid. See, kui täpselt metoodikat kirjeldatakse, sõltub töö teemast.

Tulemused esitatakse koos tõlgendusega. See tähendab, et alapeatükkide kaupa tuuakse välja materjali analüüsist tulenevad konkreetsed uurimistulemused ning seejärel kõrvutatakse neid varem kirjanduses esitatud andmete või seisukohtadega. Tulemuste osa lõpeb uurimistöö põhjal tehtud järelduste esitamisega.

Uurimuse aluseks oleva küsitluse tulemused tuleb esitada ka töö lisana.

3.3.6 Praktiline osa

Kirjeldatakse tööle eelnenud ettevalmistusi, tööprotsessi ja tegelikku ajakava. Teksti illustreerimiseks võib kasutada pilte nii teksti sees kui ka lisade all eraldi. Viimasel juhul peavad tekstis olema viited lisas olevatele piltidele.

Tulemuse kirjeldamisel peab olema välja toodud, kas seatud eesmärgid täidetud. Samuti esitama praktilise töö tulemuse lisana kas siis piltide (nt valminud objekt) või tekstina (nt luuletused).

3.3.7 Kokkuvõte

Kokkuvõttes antakse vastus sissejuhatuses püstitatud probleemile või praktilise töö puhul selgitus saavutatud tulemusest (hea kokkuvõte võimaldab lugejal põhiteksti vahele jättes ikkagi aru saada, mida töös on käsitletud):

- a) kirjeldatakse püstitatud eesmärkideni jõudmist ja hüpoteesi tõestust uurimismaterjali põhjal,
- b) lühidalt ja süstematiseeritult esitatakse kõige olulisemad järeldused, milleni töö käigus jõuti. Uusi järeldusi enam ei tehta.
- c) Praktilise töö puhul kirjeldatakse valminud objekti/tulemust.

Sissejuhatus ja kokkuvõte peavad moodustama loogilise terviku. Samuti kirjeldatakse uurimustöö puhul ka tekkinud ja edaspidist uurimist vajavaid probleeme, kuid uusi andmeid enam ei esitata. Praktilise töö puhul võib välja tuua edasised plaanid ja tegevused.

3.3.8 Võõrkeelne resüme (summary)

Resüme on töö võõrkeelne lühikokkuvõte. Võõrkeelse uurimistöö puhul on resüme eesti keeles. Resümees tuleb sissejuhatausest välja tuua töö eesmärgid ja nendeni jõudmise meetodika ning kokkuvõttest töö tulemused ja järeldused.

Resüme algab töö tõlgitud pealkirjaga. Resüme soovituslik maht ei tohiks ületada ühte lehekülge. Resüme vormistamise näidis on esitatud käesoleva juhendi lisa (lisa nr 3).

3.3.9 Kasutatud allikad

Kasutatud allikateks loetakse töö koostamisel kasutatud ja viidatud kirjanduslikele ja internetimaterjalidele. Viitamisel ja allikate kirjapanekul kasutatakse viitamisstiili APA. Allikad allikaloendis on nummerdatud.

Kõik tekstis esinevad viited peavad olema kasutatud allikate loetelus välja toodud. Samuti peavad kõiki loetletud allikaid olema tekstis viidatud. Kasutatud allikate loend peab sisaldama vähemalt viit allikat.

Kasutatud allikate loetelu vormistamise nõuded on esitatud käesolevas juhendis uurimistöö vormistamise all (p 3.4.5) ning näidis juhendi lisa (lisa nr 5)

3.3.10 Lisad

Kui tekib vajadus lisada uurimistöösse materjali, mis põhiteksti ei mahtunud, paigutatakse see kasutatud allikate loetelu järele. Lisadeks on materjalid, mis täiendavad põhiteksti, kuid mille

sidumine sellega pole otseselt vajalik. Näiteks paigutatakse lisadesse suuremahulised arvandmed, tekstis olevate jooniste aluseks olnud tabelid ja kasutatud metoodiliste vahendite näidised. Lisad tuleb pealkirjastada. Rohkem kui ühe lisa esinemise puhul tuleb nad ka nummerdada vastavalt tekstis viitamise järjekorrale (näiteks Lisa 1, Lisa 2).

3.4. Vormistamine

3.4.1 Töö kirjalik vormistus

Töö esitatakse nii trükitul kui elektrooniliselt. Trükituna A4 formaadis valgetel lehtedel arvutikirjas trükituna ühele leheküljepoolle. Kogu tekst, kaasa arvatud pealkirjad, on musta värvi. Elektrooniliselt PDF-failina ning faili nimes on ära märgitud autori näisnimi, töö liik ja pealkiri. Näiteks: „*Mari Maasikas – PT Mälumänguturniiri korraldamine*“.

Sisutekst ja lehe vormistus:

Kirjatüübiks on *Times New Roman* suurusega 12 punkti. Reavahe on 1,5. Erandiks on lisad: lisade vormistus on vaba ning sõltub nende sisust.

Leheküljel kasutatakse vasakjoondust. Taandrida ei kasutata. Tekstilõigu ette jäetakse tühi rida. Oluliste mõistete rõhutamiseks on lubatud kasutada **paksu kirja (Bold)**. *Kursiivkirja 7 (Italic)* kasutakse vaid võõrkeelsete sõnade ja väljendite puhul ja keelealastes töödes keelenäidete märkimiseks.

Lehekülje vasakusse serva jäetakse 3 cm, paremasse serva 2,5 cm ning üla- ja alaserva 2,5 cm laiune veeris.

Pealkirjad:

Töö iseseisvad osad (näiteks: sissejuhatus, kirjanduse ülevaade, tulemused, kokkuvõtte ja teised esimese taseme pealkirjad) alustatakse uuel leheküljelt. Alapeatükid (teine ja kolmas pealkirjatase) järgnevad samalt leheküljelt. Eelneva teksti ja alapealkirja vahel on tühi rida. Sisuosa peatükid tähistatakse araabia numbritega, näiteks 1., 1.1., 1.2., 2. jne. Sissejuhatust, kokkuvõtet, resümeed ja kasutatud allikate loetelu ei nummerdata.

NB! Loendis olevad allikad ise on nummerdatud.

Pealkirjadel on vasakjoondus. Taandridu ei kasutata. Pealkirjade kirjatüübiks on *Times New Roman*, mille suurus on pealkirjade alanevale hierarhiale vastavalt 16, 14 ja 13 punkti paksus

(Bold) kirjas. Pealkirjade lõppu kirjavahemärke ei lisata. Erandiks on juhud, kus pealkiri koosneb mitmest lausest. Kõik leheküljed nummerdatakse alates tiitellehest, kuid tiitellehele lehekülje numbrit välja ei trükita (sisukorra leheküljenumbriks on 2). Numbri koht on lehekülje alumisel veerisel keskel.

Väljatrükk:

Uurimistöö esitatakse kas köidetult või kiirkõitjas. Kõvade kaante vahele köidetud töö peab nii ees kui taga olema puhas valge leht. Spiraalkõitel või kiirkõitel pannakse valge leht ainult taha.

3.4.2 Tabelid ja joonised

Tabelid ja joonised nummerdatakse töös läbivalt. Tabeli pealkiri paikneb tabeli kohal, joonise pealkiri selle all. Pealkirju lugedes peab olema mõistetav, missugust informatsiooni edastatakse. Kasutatavad tabelid ja joonised peavad olema mõistetavad ka eraldiseisvalt, ilma ümbritsevat teksti lugemata. Samas tuleb joonised ja tabelid vastavas tekstiosas viidata (näiteks: „... on näha joonisel 1“ või „... tabel 2 näitab ...“). Näidis tabeli, joonise ja pildi pealkirjastamisest on juhendi lisa (lisa nr 4). Kui tabel või joonis pärineb mõnest allikmaterjalist, siis tuleb tabeli/joonise pealkirja juurde lisada ka viide (sarnaselt teksti viitamisega).

3.4.3 Viitamine

Kõigile töös esitatud seisukohtadele, faktidele ja andmetele, mis ei ole autori enda poolt välja mõeldud, tuleb viidata. Võõraste mõtete esitamist enda omadena käsitletakse plagiaadina. Teiste autorite seisukohad või uurimisandmed esitatakse uurimistöös tsitaatidena või refereeringutena. **Tsitaat** on sõnasõnaline väljavõte viidatavast tekstist. Tsitaatidena tuuakse välja eriti ilmekad või huvitavad mõtted või näited. Tsitaate võib lühendada või katkestada, aga seejuures tuleb väljajäetav koht kindlasti tähistada /.../ märgiga. Lühendus ei tohi muuta originaalteksti mõtet. Tsitaat peab olema jutumärkides ning lõppema viitega.

Näiteks: „ Kõik, mis voolab läbi teie mõtete, voolib ka teie aju. See tähendab, et te võite kasutada mõtlemist aju paremaks muutmisel ning see toob kasu kogu teie olemusele ja kõigile neile, kellega elus kokku puutute.“ (Hanson, Mendius, 2009, lk 20).

Tsitaate kasutatakse tekstis mõne olulise mõtte rõhutamiseks. Seetõttu peaks nende kasutamine olema hästi põhjendatud ja tsitaatidega ei tohiks liialdada.

Peamine viis kirjanduse allikatele viidata on **refereeringuna**. Sellisel juhul võetakse teise autori mõte kokku või jutustatakse ümber oma sõnadega. Refereeringu puhul ei kasutata jutumärke, kuid tekstist peab olema selgelt nähtav, kust ühe autori refereering algab ja kus lõpeb. See tähendab, et iga lõigu juures, mis ei ole autori enda mõtte kirjapanek, peab olema viide allikale.

Näiteks: Hanson ja Mendinus (2009, lk 20-21) leiavad, et viis, kuidas me mõtleme, võib muuta inimese aju.

3.4.4 Viidete ja kasutatud allikate loetelu vormistamine

Viitamissüsteem peab kogu töö ulatuses olema ühtne, võib kasutada automaatset allikate haldamise programmi (nt MS Wordi allikate haldust). TTG-s valmivate uurimistöodes ja praktilistes töodes kasutatakse viitamisstiili APA. See tähendab, et tekstis ees viidatakse autori perekonnanimele ja allika ilmumisaastale. Pika nimega organisatsioonile või autorita teosele viitamisel on lubatud alates teisest kasutuskorrast kasutada lühendit. Näiteks: Tervise Arengu Instituut – (TAI, 2013).

Kasutatud allikate loetelu uurimistöö lõpus hõlmab endas kõiki töös viidatud allikaid. Materjali, mille autor küll läbi töötas, kuid mida töö lõpptekstis ei ole refereeritud ega tsiteeritud, allikate loetellu ei lisata.

Kasutatud allikad esitatakse loetelus **autorite perekonnanimede tähestikulises** järjekorras. Tähestikulise järjekorra puhul paigutatakse ette ladinatähestikulised ning seejärel slaavitähestikulised allikad. Venekeelsetes töodes on allikate paigutus vastupidine.

Allikaloendi kirje puhul on peamisteks elementideks allika autori nimi, pealkiri, ilmumise koht ja kirjastaja, ilmumise aasta. Internetiallikate puhul lisatakse juurde kasutamise aeg ning asendatakse ilmumise koht ja kirjastaja tekstiga „allikas“ koos allika veebiaadressiga.

Mitme autori puhul eraldatakse autorite nimed komaga. Lubatud on viimase koma asendamine „&“ märgiga. Kolme või enama autori puhul võib viitamisel kasutada peale esimest nime lühendit „jt“.

Näited selle kohta, kuidas erinevaid allikaid viidata ning kasutatud kirjanduse loendis vormistada, on toodud tabelis 1. Allikaloendi vormistuse näide on ka toodud juhendi lisa (lisa nr 5).

Tabel 1: Allikaloendi vormistusi erinevate allikatüüpide puhul

Allika tüüp	Viide tekstis	Kirje allikate loetelus
Raamat (1 autor)	(Beah, 2007, lk 30) viide <i>kindlale leheküljele</i> (Beah, 2007, lk 30-35) viide <i>leheküljevahemikule</i>	Beah, I. (2007). A Long Way Gone. New York: Farrar, Straus & Giroux.
Raamat (1 autor, mitu teost ilmunud samal aastal). Kehtib iga allikatüübi puhul.	(Unt, 2005a, lk 30) (Unt, 2005b, lk 55)	Unt, I. (2005a). Andekas laps. Tallinn: Koolibri Unt, I. (2005b). Kuidas saada läbi geeniussega. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus
Raamat (2 autorit)	(Hanson, Mendius, 2009, lk 86) või (Hanson & Mendius, 2009, lk 86)	Hanson, R., Mendius, R. (2009). Sinu aju. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda või Hanson, R. & Mendius, R. (2009). Sinu aju. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda
Allikas , millel on 3 või enam autorit (sagedamini teadusartiklites)	(Costa, Caldeira, Gallástegui, & Otero, 2000); või (Costa jt, 2000)	Costa, J., Caldeira, H., Gallástegui, J. R., Otero, J. (2000). An analysis of question asking on scientific texts explaining natural phenomena. Journal of Research in Science Teaching, 37, 602-614.
Artikkel teadusajakirjas/ populaarteaduslikus ajakirjas	(Dimopoulos, Koulaidis, 2003) või (Dimopoulos & Koulaidis, 2003)	Dimopoulos, K., Koulaidis, V. (2003). Science and technology education for citizenship: The potential role of the press. Science Education, 87, 241- 256. või Dimopoulos, K. & Koulaidis, V. (2003). Science and technology education for citizenship: The potential role of the press. Science Education, 87, 241- 256.
Artikkel kogumikus (rubriik)	(Lagerspetz, 2005)	Lagerspetz, M. (2005). Kodanikeühiskond ja turvalisus. kogumikus: E. Raska, & T. Raitviir (Toim.), Eesti edu hind: eesti sotsiaalne julgeolek ja rahva turvalisus (lk 179-186). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.
Artikkel ajalehes	(Vallik, 2006)	Vallik, A. (2006). Keelamine pole lahendus. Õpetajate Leht, 8.09
Artikkel veebilehel või blogis	(Lohk, 2008)	Lohk, M. (2008). Suhkruasendaja võib põhjustada kaalutõusu. Kasutamise kuupäev: 18. 10 2012. a., allikas http://www.tarbija24.ee/110208/esileht/olulised_teenused/tarbija24/tervis/311161.php
Artikkel internetis, ilma autori nime ja pealkirjata	(Fitness.ee, 2003)	Fitness.ee. (2003). Kreatiin. Kasutamise kuupäev: 15. 10 2012. a., allikas http://www.fitness.ee/artikkel/189/kreatiin
Kodulehekülg (asutus või organisatsioon)	(Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus, 2012); (EMS, 2012)	Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus (2012). Mahetoidu märgistus. Kasutamise kuupäev: 19. 11 2012. a., allikas http://www.maheklubi.ee/margistus/

Teatmeteosed, entsüklopeediad	(Maailma toiduainete entsüklopeedia, 2006)	Maailma toiduainete entsüklopeedia (2006). Tallinn: Tea kirjastus
Õpikud	(Fjodorov, 2002)	Fjodorov, A. (2002). XX saj ajalugu. I osa. Tallinn: Avita
Ülikooli lõputööd	(Samel, 2006)	Samel, M. (2006). Eesti taimede õievärvuste spekter. (Bakalaureusetöö), Tartu Ülikool
Infovoldikud, määratlemata autoritega temaatilised kogumikud	(Eesti Haigekassa, 2010)	Eesti Haigekassa (2010). Enneaegne sünnitus ja vastündinu. Infovoldik.
Seadused paber kandjal	(Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011); (GRÕ, 2011)	Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011). Riigi Teataja I, 14.01.2011
Seadused internetis	(Täiskasvanute koolituse seadus 2011); (TäKS, 2011)	Täiskasvanute koolituse seadus (2011). Riigi teataja I, 18.03.2011, 8 Kasutamise kuupäev: 06. 06. 2013. a., allikas https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011008
Video internetis	(Susskind, 2008)	Susskind, L. (2008). Einstein's general theory of relativity / Lecture 6. Video. Kasutamise kuupäev: 31. 03 2009. a., allikas http://www.youtube.com/watch?v=Pm5ROyaMZA
Film, video	(Nüganen, 2003)	Nüganen, E. (Režissöör). (2003). Nimed marmirtahvlil [Film]. Taska Film & Matila Röhr Productions OY.
E-kiri	(Valk, 2013)	Valk, A. (2013). Muudatused uurimistöo koostamise juhendis. E-kiri M. Samelile. Koostatud 06.06.2013
Intervjuud, eravestlused	(Paldre, 2013)	Paldre, L. (17. 02 2013. a.). Intervjuu. Tartu.
Tele- ja raadiosaated	(Palamets, 2008)	Palamets, H. (08. 11 2008. a.). Tiidusest tema 90. sünnipäeva puhul. Raadio 2. Eesti Rahvusringhääling, Raadiosaade.

4. Uurimis- ja praktilise töö retsenseerimine

Igal tööle kinnitatakse retsensent, kelle ülesandeks on põhjalik tööga tutvumine ning selle tugevuste ja nõrkuste analüüsimine. Retsensendiks on TTG õpetaja. Retsensent koostab uurimistööle retsensiooni, kus avaldab arvamust uurimistöö sisulise külje kohta, autori saavutuste ja peamiste töös esinevate puuduste kohta. Retsensent esitab oma arvamuse kaitsmisel. Retsensioonis tuleb välja tuua:

- õpilase nimi ja uurimistöö teema („Retsensioon on esitatud *ees- ja perekonnanimi* uurimistöö kohta, mis käsitleb teemat *uurimistöö teema.*“);
- uurimistöö lühikirjeldus („Uurimistöö koosneb kolmest peatükist, sisaldab sissejuhatust ja kokkuvõtet. Töös on esitatud 5 joonist ja 7 tabelit. Kasutatud kirjanduse loetelu sisaldab 12 nimetust“.);
- Retsensent hindab tööd vastavalt hindamisjuhendi kriteeriumitele „Töö sisu ja ülesehitus“ ning „Töö vormistus ja viitamine“.
- Kui retsensendil tekib tööd lugedes täpsustamist nõudvaid küsimusi, siis tuleb need retsensiooni lõpus eraldi välja tuua. Täpsustavaid küsimusi võiks töö autorile püstitada mitu, et näha, kui ladiusalt valdab õpilane töö teemaga seonduvat materjali. Küsimused peavad lähtuma tööst ja olema uuritava teemaga/ praktilise tööga seotud.
- Retsensioon lõpeb kokkuvõtva sõnalise hinnanguga uurimistööle/praktilisele tööle.

5. Uurimistöo/praktilise töö esitamine ja kaitsmine

5.1. Ajakava

5.1.1. Õpilane esitab juhendajale valmis töö elektrooniliselt antud õppeaastaks kinnitatud graafiku alusel. Valmis töö esitatakse paber kandjal juhendajale. Juhendaja kinnitab töö lubamist kaitsmisele oma allkirjaga

5.1.2. Töö esitatakse tutvumiseks retsensendile. Retsensent peab saama töö retsenseerimiseks kätte kaks nädalat enne kaitsmise toimumist.

Retsensioon esitatakse :

- 1) elektrooniliselt töö juhendajale, kes edastab selle töö autorile
- 2) paberil retsensendi poolt allkirjastatuna kaitsmiskomisjonile

Retsensioon peab olema kaitsmiskomisjonile ja õpilasele üle antud vähemalt kaks tööpäeva enne kaitsmist.

5.2. Uurimis- ja praktiliste tööde kaitsmine

Uurimistöo/praktiliste tööde kaitsmine toimub vastavalt jooksvaks õppeaastaks kinnitatud ajakavale vähemalt 3-liikmelise komisjoni ees. Kaitsmisel osalevad töö juhendaja ja retsensent. Töö kaitsmisel võivad viibida TTG õpilased ja õpetajad. Kaitsekõnes tutvustab autor oma tööd kaitsmiskomisjonile, vastab retsensendi ja kuulajate küsimustele ning saab pärast edukat kaitsmist teada oma hinde. Autor ei tutvusta end ise, vaid seda teeb kaitsmiskomisjoni esimees, töö autor kordab üle vaid uurimistöo teema.

5.2.1 Kaitsmisprotseduur

1. Töö autori pöördumine: „Lugupeetud/austatud kaitsmiskomisjon, retsensent, juhendaja, kohalviibijad.“
2. Töö pealkiri: „Minu uurimistöo on kirjutatud/minu praktiline töö on teostatud teemal ...“.
3. Töö autor esitab kaitsekõne teksti, tuues esile töö eesmärgid ja hüpoteesi, uurimise vajaduse põhjenduse ja senitehtu kirjelduse, uurimise tulemused ja järeldused, uuringu olulisuse ja tulemuste võimalik rakenduse. Praktilise töö puhul toob esile töö

eesmärgid, selgitab tööprotsessi ja **esitleb töö tulemust**. Kaitsmist illustreeritakse PowerPoint (või muu esitlusprogrammi) esitlusega.

4. Kaitsekõne lõpetamine: „Täna kuulamast.“
5. Sõna saab retsensent, tema küsimused.
6. Uurimistöö autori vastused retsensendi küsimustele.
7. Komisjoni küsimused
8. Kui teistel kohalviibijatel on küsimusi, siis vastab töö autor ka neile.
9. Küsimuste esitamist ja vastamist suunab kaitsmiskomisjoni esimees.
10. Soovi korral saab sõna juhendaja, kes esitab ülevaate töö valmimise protsessist ja annab tööle omapoolse hinnangu.
11. Kaitsmiskomisjoni esimees annab lõppsõna õiguse uurimistöö autorile.
12. Uurimistöö autor tänab kaitsmiskomisjoni, retsensenti ja juhendajat. Vajadusel veel kolmandaid isikuid, kes on uurimistöö valmimisele otseselt kaasa aidanud. Samuti võib tänada kuulajaid tähelepanu eest.

Kasutage kaitsmisel ainult korrektset keelt, olge selge ja arusaadav, rääkige rahulikult ja ärge kasutage pikki, ülekoormatud liitlauseid. Olge veenev ja näidake, et te tunnete antud teemavaldkonda hästi. Retsensendile vastates jääge alati viisakaks ja kui retsensendi kriitika on õigustatud, siis võtke see omaks. Kaitsekõne sobiv pikkus on kuni 5 minutit.

6. Uurimistöo/praktilise töö hindamine

Uurimistöo hindamisel lähtuvad hindamiskomisjoni liikmed TTG uurimis - ja praktiliste tööde hindamise kriteeriumitest.

Kaitsmisele lubatud, kuid kaitsmata tööd ei kuulu hindamisele.

Lisad

LISA 1. Tiitelleht (näidis)

Tartu Täiskasvanute Gümnaasium

Silver Saar

TARTU TÄISKASVANUTE GÜMNAASIUMI ÕPILASTE
ÕPIMOTIVATSIOON

Uurimistöo

Juhendaja: Marika Kaasik

Tartu 2012

LISA 2. Sisukord (näidis)

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ajalugu	4
1.1 Termid antiik-Kreekas	4
1.2 Termid Vana-Roomas	5
1.3 Tehniline teostus	6
1.4 Kümblemine keskajal	7
1.5 Tänapäevane kümblus.....	8
2. Kümblustünni ehitus	9
2.1 Materjalide arvutamine	9
2.2 Töö käik ja ajakulu	9
2.2.1 Küljelaudade ettevalmistamine.....	9
2.2.2 Põranda valmistamine	10
2.2.3 Kümblustünni koostamine.....	10
2.2.4 Töötlemine.....	11
2.2.5 Pinkide ja turvaseina valmistamine	11
2.2.6 Küttekolle	11
Kokkuvõte	12
Summary	13
Kasutatud allikad	14
Lisa 1	15

LISA 3. Võõrkeelne resüme (näidis)

Summary

Home brewed beer

Beer is one of the oldest and most popular alcoholic drinks in the world. It is also widely spread in Estonia. It is consumed in various different events, for instance social occasions such as festivals, concerts, weddings, but also while being home alone just for relaxation. Because of its unique taste and calming effect this drink has deserved its high and respected position and is valued everywhere in the world.

Home brewed beer has got many advantages to the beer which is widely available in the shops these days. Firstly, it most definitely expands the variety of the different beer types one can have. In Estonia the most popular beer style is lager, it also the main product of the Saku brewery. Lager type beers are traditional and without a doubt very valued, having said that ale type beers are more exclusive and unusual. Home brewing favors the making of these unique style beers.

The purpose for this Project was to create a tasteful home brewed lager and ale and create a good quality beer. This should result in creating a more organic, fresh and cost effective way to produce beer. It was inspired by author's interest in different types of beers and desire to actually get enough knowledge to be able to make it herself. Two very different types of beers were chosen to be made. The first one was Mexican style lager and the second one was traditional dark English ale. One of the aims was also to compare the making process of both of the beers, highlight the main differences and also point out the difficulties one may face when starting home brewing.

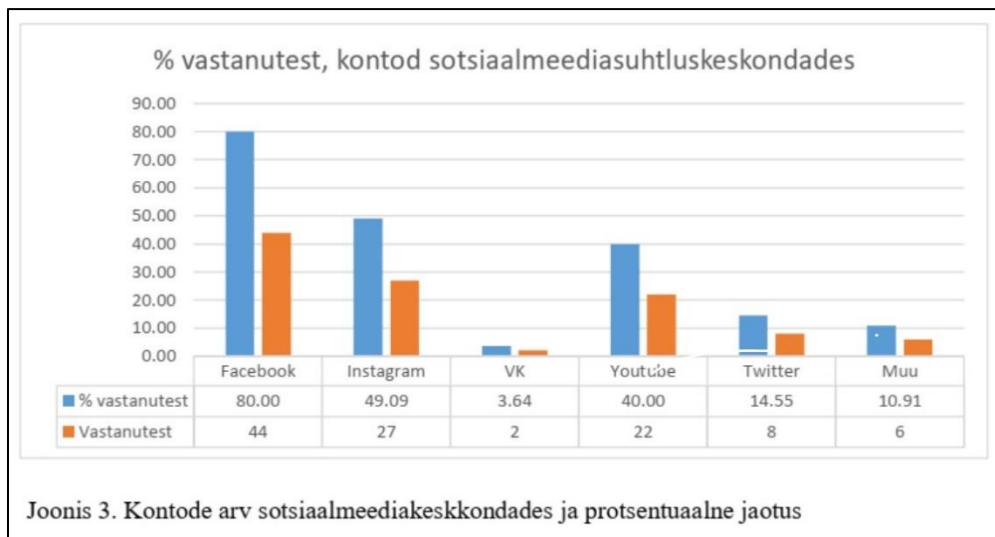
It is very possible to brew beer in a comfort of your home and the quality that can be achieved is incredible. Before starting this Project author had some prejudices about the whole process because of lack of experience and it was hard to believe that the first brew will come out amazing. Not to say that it was anticipated to come out terrible, it was just expected to be nothing special. The expectations were average. The result however exceeded author's expectations and confirmed the fact that it is completely possible to make good quality beer yourself. The conclusion after making the final product of both the lager and ale was very positive and the taste and flavors were excellent, leaving a fresh aftertaste and a superb aroma. Making your own brew results in cheaper alternative to shop brought products and better quality all round.

Näidisenä on kasutatud TTG õpilase Krislin Jädali praktilise töö „Koduõlle pruulimine“ resümeed autori loal.

LISA 4. Tabel, joonis ja pilt tekstis (näidis)

Tabel 2. Materjalid ja hind

Erinevad liivapaberid	6.00
Vahapulgad	15.20
Pahtel	1.82
Mööblivaha	12.45
Pealisriie	3.85
Vatiin	3.80
Kruvid	1.50
Õpivaha pakk (3tk)	5.40
Kokku	50.02

LISA 5. Kasutatud allikad (näidis)

Kasutatud allikad

1. Beah, I. (2007). *A Long Way Gone*. New York: Farrar, Straus & Giroux.
2. Costa, J., Caldeira, H., Gallástegui, J., & Otero, J. (2000). An analysis of question asking on scientific texts explaining natural phenomena. *Journal of Research in Science Teaching*(37), 602-614.
3. Eesti Haigekassa. (2008). Enneaegne sünnitus ja vastsündinu. Infovoldik.
4. Fitness.ee. (2003). Kreatiin. Kasutamise kuupäev: 15. 10 2012. a., allikas <http://www.fitness.ee/artikkel/189/kreatiin>
5. Gümnaasiumi riiklik õppekava. (2011). Riigi teataja I, 14.01.2011. Kasutamise kuupäev: 06. 06 2013. a., allikas www.riigiteataja.ee/akt/3123124123
6. Hanson, R., & Mendius, R. (2009). *Sinu aju*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.
7. Lagerspetz, M. (2005). Kodanikeühiskond ja turvalisus. rmt: E. Raska, & T. Raitviir (Toim.), *Eesti edu hind: eesti sotsiaalne julgeolek ja rahva turvalisus* (lk 179-186). Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus.
8. Lohk, M. (2008). Suhkruasendaja võib põhjustada kaalutõusu. Kasutamise kuupäev: 18. 10 2012. a., allikas http://www.tarbija24.ee/110208/esileht/olulised_teemad/tarbija24/tervis/311161.php
9. Mutt, M. (1994). *Rahvusvaheline mees*. Tallinn: Eesti Päevaleht.
10. Nüganen, E. (Režissöör). (2003). *Nimed marmortahvlil* [Film]. Taska Film & Matila Röhr Productions OY.
11. Palamets, H. (08. 11 2008. a.). Tiidusest tema 90. sünnipäeva puhul. Raadio 2. Eesti Rahvusringhääling, Raadiosaade.
12. Paldre, L. (17. 02 2013. a.). Intervjuu. Tartu.
13. Susskind, L. (2008). *Einstein's general theory of relativity / Lecture 6*. Video. Kasutamise kuupäev: 31. 03 2009. a., allikas <http://www.youtube.com/watch?v=Pm5ROyaMZA>
14. Unt, I. (2005a). *Andekas Laps*. Tallinn: Koolibri.
15. Unt, I. (2005b). *Kuidas saada läbi geeniussega*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.